

Á Ólavsøku í Keypmannahavn 29. juli 1991

Vatntrot og ravmagn í Suðuroy

Áhaldandi tíðindi um vatntrot í Suði og allar mest uttanum Vágsfjørð fær meg til at koma við grein um vatn og ravmagn, sum var skrivað á várí 1963.

Í henni eru uppskot til EFS Suðuroy um hvussu kundi útbyggjast, so at ongantið aftur kom at verða vatntrot hjá hesum so javnan tystandi fólki og hartil at ravmagn kundi verða biligt, rikiligt og ikki sum nú, tað dýrasta í Europa.

Lesarin í dag kann hugsa um hesi uppskot og hvussu hevði verið vordíð um tey høvdu vordíð tikið í álvara og ikki bara kveistrað burtur til fyrimun fyrri tær skilaleysu og korrúptu ætlanirnar, ið veruliga vórðu framar, so suðringar áhaldandi sleppa at gjalda okurspris fyrri orku og ár aftaná ár pinast av turki.

29. mai 1963 Ravmagns- spurningurin í Suðuroy

Høvuðsráðarin á ljósveitsluni í Vági í byrjan av tjugunum, tá fyrsta hydroelektriska kraftstöðin í ríkinum var liðugt bygd, Jóannis bóndi, segði tað frøa seg, at vágbingar á hesum øki, sum á so mongum øðrum, vóru undangongumenn í Føroyum.

Hesi orð kann tvørámaðurin, Hemming Jespersen, tingmaður og næstformaður í sóknarráðnum á Tvøroyri, taka undir við, tá hann hugsar um at granna- og vinabygdir bert hevði um 1200 íbúgv, tá farið varð undir hetta fyrri tíðar Føroya sanna risaverk.

Mangt kundi kanska havt verið øðrvísi, stöðin skuldi verið lögð í Vági, linjurnar kanska verið øðrvísi, sáttmálin við Tvøroyri kundi eisini verið øðrvísi og mangt annað.

Alt samanumtikið á tóku fólk í litlari bygð, sum ongantið fyrr roynt so stóra almenna illegging og sýndu ovurhonds dirvi og áráði við at føra teirra ætlan fram á mál, hóast at

kalla alt gekk teimum í móti.

Byggikostnaðurin var ætlaður at vera 400.000 kr., men allir prisir hækkaðu so nógv, at tá liðugt var, kostaði tað um 1.200.000 kr.

Tað skilst, at her vóru allar inntøkur og gjaldingarætlanir sprongdar.

Hóast allar figgjarligar og tekniskar trupulleikar, hevur stöðin til henda dag givið ljós og kraft fyrri lægsta pris í Føroyum til tvær bygdir, sum í størsta partinum av hesum tíðarskeiði vóru størstu fiskaframleiðslu- og útflutningsbygdir landsins og góvu vinnu til stóran part av Føroyum.

Nú hava allar bygdir í Suðri ravmagn, men ikki nóg mikið.

Framhald av útbyggjan

Í 25 ár og meir hevur tað verið greitt, at haldast má fram við vatnorkuútbyggjanini í Suðri.

Hesar ætlanirnar ferdur til stovnan av EFS, Elfe-lag Suðuroy, enn hevur tó ongin útbygging verið.

Í vár gjordist EFS limur í SEV uttan at el-nýttarar vórðu eftirspurdir, so sum var teimum lovað fyrri 6 árum síðan.

Tey eru, sum halda hetta er best, tí so fer kanska okkurt at henda.

Men suðringar eru og tað nógvir, sum halda tað vera býtt og høpsleyst at fara upp í SEV, ið umfatar eitt øki, sum er soleiðis skilt frá Suðuroynni, at hesi bæði øki ikki bindast saman í bræði.

Heldur ikki fremur henda samanbinding biligari byggihátt, tá tú sær teir trupulleikar, ið SEV hevur orsakað av dýrum lánnum og óvanliga dýrum byggihátti.

Hesir suðringar halda at EFS skal taka seg burtur úr aftur SEV og fara undir útbyggingarætlan, ið bara hevur áhugamál suðringa fyrri eyga.

Hvat so enn verður gjørt, er vert at hyggja at teimum útbyggingarmøguleikum, sum hava praktiskan týðning.

Hvar skal stöðin vera?

Økið uttanum Fámjin savnar og goymir nógv vatn og er soleiðis háttáð, at kraftstöðin má leggjast í Fámjin. Um byrjað verður við Kirkjuvatn, verður hetta hin nógv biligasta útbygging og ber tað væl til við gerð av bergholi at veita alt vatnið úr Miðhaganum og Hamrhaga í hetta vatn.

Verður tað seinni fyrri neyðini, kunnu byrgingar gerast ovari í haganum og ein ella fleiri ómannaðar

kraftstöðir gerast har.

Til hetta økið kunnu síðan veitast Vattnesvatn, Bessavatn, Porkerisvatn og Vágsvøgn gjøgnum berghol.

Stöðin í Botni er gomul burtursæð frá rørum og so litið effektivt, at knappiga helvtin av vatninum fer fyrri einki.

Tey bestu ráðini eru at lata hana ganga sum hon er til hon ikki kann meira, ella til tørvur verður á meira effektivari nýtslu av hesum vatni.

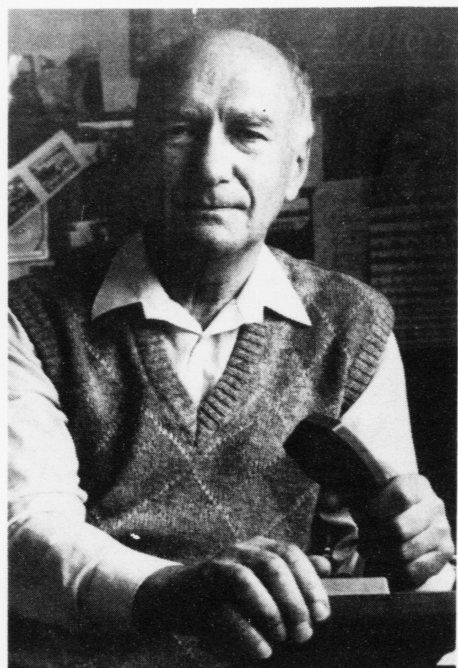
Tá ber til at veita Ryskisvatn, Mittvatn og Ovasta vatn til Fámjins ella Vágs gjøgnum berghol.

Hin samfelagsligi spurningurin

Hetta tekur seg út sum tann besta loysn økonomiskt sæð og tá tað omanfyrir nevnda er gjørt, ber til at veita munandi av vatni til hetta økið bæði úr Trongisvági og Øravík.

Vit vita, at uppgávan hjá teknikarum og verkfrøðingum er at finna ta loysn, sum tekniskt og økonomiskt er tann besta.

Men áðrenn stöða verður tikin til hvar og hvussu eitt so stórt arbeiði skal gerast, eigur at verða kannað, um hetta á nakran hátt kann koma at ávirka aðrar útbyggingarætlanir fyrri vinnulivið.

Hin samfelagsligi týðningurin eigur at vega tungt á vágskálini.

Skeivt at leggja stöðina í Botni

Nú hevur í mong ár verið kjak um hvar kraftstöðin skal leggjast.

Hvør vil hava hana til sín.

At enda verður so valt ongum at ganga á móti.

Hvør skal siga, fá eg hana ikki, so skalt tú heldur ikki hava hana. Tí varð avgjört at leggja hana í Botni. Alt vatnið í Høvs-, Porkeris- og Vágsvøtnum skal veitast gjøgnum berghol til hesa stöð. Seinni skal so Fámjin útbyggjast fyrri seg.

Tað visir seg, at berghol úr Vatnesvatni og vestur í Botn kemur at hava somu longd sum berghol úr sama vatni og til Vágs.

Berghol vestur í Botn kemur at veita alt vatnið frá eystursíðuni av Suðuroynni úr Mannskarði og suður á Javnfalegg í Nes-haganum í Vesturhavið.

Tí má hugsast um hvørjar samfelagsligar avleiðingar hetta kann koma at hava.

Vatnspurningurin í Vági

Vágsbygd og allar bygdirnar uttanum Vágs- og Porkerisfjørð eru sera illa staddar við vatni sum er. Er turkur í 14 dagar, er stórt vatntrot. Tað ber til at fáa meiri vatn við at grava nakrar brunnar afturat, men ikki fæst meiri vatn enn tað, sum rennur í brunnarnar.

Byrgingar kunnu móguliga gerast í Gjóvaradali

Vágs bygd í dag